

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT**

**PROGRAM ORIENTUES
PËR MATURËN SHTETËRORE**

(Provim me zgjedhje)

**LËNDA:
GJUHË ITALIANE**

**Koordinatore: Erifili Hashorva
Viti shkollor: 2013 -2014**

**TIRANË
JANAR, 2014**

1. UDHËZUES I PËRGJITHSHËM MBI PROGRAMIN E PROVIMIT KOMBËTAR TË MATURËS SHETËRORE PËR LËNDËN E GJUHËS ITALIANE DHE MBI PËRDORIMIN E TIJ NGA MËSUESIT

Ky program orientues mbështetet në standardet e arritjes së mësimit të gjuhës italiane dhe bazuar në udhëzimin e datës 26/12/2013 të Ministrisë të Arsimit dhe Sportit ‘Për Zhvillimin e Provimeve të Maturës Shtetërore’ ku gjuha e huaj është përcaktuar provim (lëndë) me zgjedhje. Niveli i njohurive i përket nivelit **B2** sipas dokumentit evropian “Kudri i Përbashkët Evropian i referencave për Gjuhët.

Programi orientues për përgatitjen dhe realizimin e provimit të Maturës Shtetërore për gjuhën italiane është realizuar si sintezë e njohurive dhe shprehive të fituara gjatë gjithë procesit mësimor në këtë lëndë, si në aspektin tematik ashtu edhe në aspektin gjuhësor e funksional.

Hartimi i këtij programi orientues është bazuar tërësisht në kurrikulat e gjuhës italiane për shkollën e mesme, duke pasur parasysh zhvillimin e aftësive gjuhësore që do të testohen, standardet e gjuhëve të huaja, tekstet me të cilat është zhvilluar gjuha italiane në shkollën e mesme, si edhe përvojën e fituar nga provimet e maturës shtetërore të viteve pararendëse. Ky program duhet inspirojë të gjithë nxënësit duke përbërë një sfidë për ta dhe t’i përgatisë për të ardhmen e tyre. Ky Program Orientues për provimin e Maturës Shtetërore për Gjuhën italiane, është ndërtuar duke pasur parasysh nevojat e nxënësve, ndryshimet që ata kanë pësuar gjatë viteve të shkollës së mesme.

Synimet e Programit

Ky program synon:

- Të ndihmojë nxënësin në përgatitjen e tij për provimin e maturës në gjuhën italiane.
- Të ndihmojë mësuesin e lëndës në punën e tij për zbatimin e programit dhe për t'u dhënë orientimet e duhura nxënësve.
- Vlerësimin e njëkohshëm të 2 aftësive kryesore (nga katër aftësi që ka gjuha e huaj) dhe dy konceptet bazë, që janë: **të lexuarit dhe të kuptuarit dhe të shprehurit me shkrim.**
- Të japë orientime për specialistët e gjuhës italiane që merren me hartimin e testeve të Maturës Shtetërore.
- Vlerësimin e të kuptuarit dhe të shprehurit me anë të strukturave gjuhësore bazë, aftësinë për të përdorur gjuhën që është e përshtatshme për italishten standarde (në aspektin e saj morfologjik, sintaksor, leksikor dhe funksional).
- Të matë aftësinë për të përdorur formimin gjuhësor në mënyrë të pavarur, në mënyrë korrekte dhe të përshtatshme në situatën e komunikimit me shkrim duke shprehur aftësinë e organizimit të ideve, mbrojtjes së ideve të tyre me shembuj dhe argumente nga jeta e tyre.

Udhëzime praktike mbi përdorimin e programit

Për përdorimin e këtij programi mësuesi duhet të ketë parasysh specifikën e gjuhës së huaj, ku nxënësi në provim do të përballet me situata të reja ose me pjesë të reja leximi por tematika, gramatika dhe funksionet gjuhësore do të jenë po ato.

Kur flitet për tematikën kryesore në program, kjo nuk do të thotë që në provim do të ketë pasazhe nga mësimet që ka në libër. Në provim mund të dalë jeta e një figure të shquar në fusha të ndryshme jo ajo e cila pasqyrohet në tekstin mësimor. Kështu që mësuesi duhet t'i përgatisë nxënësit që të kenë njohuri dhe një bagazh të konsiderueshëm leksikor për temat që janë të përfshira në program.

Përsa i përket gramatikës, mësuesi duhet t'i përgatisë nxënësit që të jenë në gjendje të zgjidhin ushtrime mbi aspektet kryesore gramatikore duke dalë nga konteksti i

mësimeve ku këto probleme trajtohen. Mësuesi duhet t'i vërë theksin anës praktike të zgjidhjes së ushtrimeve, duke i trajtuar këto ushtrime në forma të ndryshme, herë me tipe ushtrimesh me alternativa, e herë tipe ushtrimesh të hapura, etj.

Funksionet gjuhësore duhet të trajtohen në mënyrë sa më të larmishme duke përdorur situata nga të gjitha fushat e jetës por duke ruajtur formatet dhe shprehjet që jepen në tekstet mësimore.

Përsa i përket të shkruarit mësuesi duhet të ushtrojë nxënësit e tij që të dinë të organizojnë me të tëra elementët forma të ndryshme eseje ose kompozimi jo letrar. Ata duhet të përgatiten që të ndërtojnë paragrafë të saktë nga ana strukturore dhe leksikore, dhe paragrafët në një njësi të unifikuar (ese` ose thjesht kompozim). Gjithashtu mësuesi duhet të përgatisë nxënësit që të jenë të aftë të përmbledhin me shkrim një përvojë personale duke përshkruar ndjenjat dhe reagimet e tij në një tekst koherent.

2. Aftësitë dhe njohuritë që duhet të zotërojë nxënësi maturant për të qenë i përgatitur për Provimin e Maturës në gjuhën italiane.

Nxënësi i ushtrohet provimit të Maturës në Gjuhën italiane duhet të demonstrojë **aftësitë dhe njohuritë** e tij si më poshtë vijon:

2.1 Të lexuarit dhe të kuptuarit

Vlerësimi i këtij komponenti do të bëhet mbi bazën e një teksti të panjohur mbi të cilin do të ndërtohen pyetje që do të testojnë aftësinë e nxënësit për të kuptuar një pjesë letrare ose jo letrare, dhe për të gjykuar mbi të.

Nxënësi duhet të jetë në gjendje të lexojë dhe të kuptojë në mënyrë globale tekste për të gjetur informacionin e kërkuar; për të mbledhur informacionet që i kërkohen nga pjesë të ndryshme të një teksti, apo tekste të ndryshme për të përmbushur një detyrë apo kërkesë të caktuar.

Më poshtë po radhisim disa aspekte të leximit:

- Marrja dhe përzgjedhja e informacionit të duhur nga teksti i dhënë.
- Reflektimi mbi përmbajtjen e një fragmenti dhe nxjerrja e informacionit të duhur prej tij.

- Paraqitja e elementëve provues që mbështesin idenë e dhënë nga vetë nxënësi.
- Thellim në kuptimin e një fraze dhe gjetja e sinonimit të saj.
- Formimi i një kuptimi të përgjithshëm dhe nxjerrja e moralit të pjesës.
- Zhvillimi i aftësisë krijuese dhe interpretuese dhe paraqitja e elementëve që justifikojnë përgjigjen e dhënë.
- Kuptimin global të tekstit.
- Kuptimi i thelluar: gjetja e të pashprehurës ose idesë që nënkuptohet, qëndrimin e autorit, etj.
- Plotësimi i ushtrimeve leksikore rreth tekstit.
- Gjetjen e fjalëve referuese.
- Zgjidhjen e ushtrimeve leksikore dhe gramatikore rreth tekstit.

2.2 Të shprehurit me shkrim

Në provimin e maturës nxënësi duhet të jetë në gjendje të prodhojë tekste të shkruara mbi një gamë të gjerë temash duke i lidhur elementët në mënyrë lineare, duhet të jetë në gjendje të bëjë përshkrime të hollësishme mbi tema të njohura, të tregojë me shkrim përvojat e tij duke përshkruar ndjenjat dhe reagimet e tij, të përshkruajë një ngjarje, një udhëtim real apo imagjinar, të tregojë një histori, të shkruajë ese' mbi tema të ndryshme, të shkruajë një letër personale apo zyrtare, të bëjë komentin e një filmi qartë, të shkruajë një informacion duke u nisur nga shënimet e marra etj.

Për vlerësimin e kësaj aftësie nxënësi duhet të paraqesë një produkt të shkruar prej **120-150 fjalësh**, në të cilin duhet të zhvillojë një temë mbi një çështje me interes të përgjithshëm e duke marrë shkas nga pjesa e panjohur ose që nuk ka lidhje me të. Nxënësi do të vlerësohet për: përmbajtjen, leksikun, korrektësinë gramatikore dhe strukturën e koherencën.

Të shprehurit me shkrim përfshin:

- të shprehurit me shkrim në formën e një eseje për një gamë të gjerë temash të njohura e komplekse që janë trajtuar në librat e shkollës së mesme.
- një produkt të shkruar saktë nga ana gramatikore dhe të strukturuar mirë (brevi lettere, applicazione o raccomandazione, ecc);
- lidhjen në mënyrë koherente të informacioneve nga burime të ndryshme;

- shprehjen e pikëpamjeve në formë të argumentuar;
- përdorimin e një repertori të gjerë leksikor;
- komente me shkrim për probleme të ndryshme (storie, descrizioni, avvenimenti).

2.3- Përdorimi i Gjuhës

Në këtë program njohuritë kryesore që nxënësi ka marrë në shkollën e mesme, janë të dhëna përmes **fushës tematike** të mëposhtme, e cila është e ndarë në linja dhe nën-linja sipas tematikës së zhvilluar dhe **elementëve gramatikorë**, të cilët zhvillohen në mënyrë spirale gjatë viteve të shkollës së mesme dhe jepen të detajuara në program.

Shprehitë

Shprehitë kryesore që nxënësi ka fituar janë dhënë përmes **akteve dhe funksioneve komunikative**. Ato tregojnë se cilat janë shprehitë kryesore që një nxënës ka fituar përmes realizimit të programit në shkollë dhe që është i aftë të shprehë.

Tipet e ushtrimeve të rekomanduara për çdo fushë

Të lexuarit dhe të Kuptuarit

- Pyetje mbi përmbajtjen e tekstit.
- Ushtrime me përzgjedhje fjalësh ose frazash.
- Plotësimi i vendit bosh me informacionin e duhur.
- Ushtrime me përgjigje po/jo.
- Ushtrime me e vërtetë/e rreme.
- Ushtrime me disa alternativa.
- Ushtrime ku i kërkohet marrja dhe përzgjedhja e informacionit të duhur nga teksti i dhënë.
- Ushtrime ku i kërkohet reflektimi mbi përmbajtjen e një fragmenti dhe nxjerrja e informacionit të duhur prej tij.
- Vendosja e paragrafëve sipas rendit të duhur në renditjen e ngjarjeve.
- Ushtrime ku i kërkohet paraqitja e elementëve provues që mbështesin idenë e dhënë nga vetë nxënësi.

- Ushtrime ku i kërkohet thellim në kuptimin e një fraze dhe gjetja e sinonimit të saj.
- Ushtrime ku i kërkohet formimi i një kuptimi të përgjithshëm dhe nxjerrja e moralit të pjesës.
- Ushtrime ku i kërkohet zhvillimi i aftësisë krijuese dhe interpretuese dhe paraqitja e elementëve që justifikojnë përgjigjen e dhënë.

Përdorimi i Gjuhës

- Ushtrime me zëvendësim, zëvendësimi i një fjale me të ngjashmen e saj.
- Ushtrime transformimi, shprehja e një fjalie me një strukturë tjetër por duke ruajtur kuptimin e fjalisë.
- Ushtrime me shumë zgjedhje/ alternativa (Scelta multipla).
- Ushtrime me plotësime vendesh bosh, vendosja e fjalës së duhur.
- Ushtrime me ndërtim fjalish.
- Ushtrime me gjetje dhe korrigjime gabimesh, bashkim i një funksioni me strukturën përkatëse, etj.
- Përshtatje.

Të Shkruarit

- Shkrimi i një *e-mail*-i, ku i tregohet një miku rreth një eksperience që ka lënë mbresa.
- Përmbledhje e një filmi, libri, ose historie.
- Aplikime ose rekomandime për një punë kohë të pjesshme.
- Shkrimi i një eseje përshkruese ose argumentuese me tërë fazat e ndërtimit të saj.
- Raporte ku shprehet një vlerësim ose një propozim.
- Shprehja e mendimit rreth një çështjeje të caktuar.

Struktura e Provimit në përqindje

Aspektet Gjuhësore që do të vlerësohen	Përqindja
Të Kuptuarit e një teksti të shkruar (letrar ose joletrar)	40%
Përdorimi i Gjuhës (gramatika dhe leksiku)	40%
Të Shkruarit (ese' ose krijim, një letër, kërkesë, përshkrim, artikull, përmbledhje, etj.)	20%

III. Përmbajtja e Programit

Fushat tematike dhe leksiku

Kjo rubrikë e programit grupon linjat kryesore si edhe nën-linjat, të cilat janë të përbashkëta për mësimin e gjuhës së huaj. Ato reflektojnë interesat dhe motivimin e nxënësve dhe përfshijnë gjithë sferën e marrëdhënieve *familje-shoqëri-nxënës*; sferën publike dhe sferën profesionale si edhe aspektin kulturor e qytetërimin.

Përmbajtja tematike është mbështetur në programin dhe tekstet shkollore për gjuhën italiane. Tematika e mëposhtme, e parashikuar për provimin e maturës, do të përfshijë temat bazë dhe nëntema të marra nga kurrikula dhe tekstet.

Temat janë formuluar në mënyrë përgjithësuese e jo sipas titujve të teksteve dhe përfshijnë ato njohuri të cilat janë zhvilluar përmes mësimëve të marra.

Tematika

- Identificare
- La famiglia
- La scuola e l'educazione

- Lavoro & Business
- Cultura, Civiltà`
- Scienze, Tecnologia
- Vacanze, Viaggi
- La salute
- Shopping
- Cibi e bevande
- Servizi pubblici
- Piante e Animali
- La natura

Leksiku

Programi ka karakter tematik. Në bazë të temës, përzgjidhet dhe integrohet në të përmbajtja leksikore e domosdoshme, aktet gjuhësore si edhe strukturat gramatikore që mundësojnë realizimin e komunikimit. Nxënësi duhet të zotërojë një repertor leksikor të mjaftueshëm për t'u përballuar me sukses dhe për t'u shprehur lirshëm me shkrim dhe në mënyrë të saktë.

Aktet dhe funksionet komunikative

Sugjerohen aktet dhe funksionet e mëposhtme, të cilët shërbejnë si mënyrë orientuese për hartimin e testit dhe vlerësimin e nxënësve. Aktet dhe funksionet komunikative japin shprehitë kryesore që nxënësi ka fituar deri tani:

- Esprimere interesi
- Esprimere preferenze
- Permettere e proibire
- Dare e chiedere informazioni
- Esprimere opinioni
- Prendere decisioni
- Esprimere possibilita`, probabilita` e incertezza
- Esprimere un'ipotesi
- Confermare

Elementët dhe strukturat gramatikore

Për një komunikim të saktë nga ana gramatikore, si me gojë ashtu edhe me shkrim, sugjerohet të punohet në mënyrë të përqendruar mbi strukturat dhe çështjet gramatikore më të rëndësishme të trajtuara.

- **Tempi dell'indicativo:**

Passato prossimo, Futuro anteriore, Trapassato prossimo, Passato remoto, Trapassato remoto.

- Gerundio composto
- Tempi del Congiuntivo
- Pronomi
- Forma passiva
- Condizionale composto
- Gradi dell' aggettivo
- Preposizioni articolate
- Avverbi
- Congiunzioni
- Periodo ipotetico